

Zorglijn Neuromusculaire Ziekten, locatie AZU

Plaatsing PRG-sonde en sondevoeding thuis

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding** 3

- 2 De PRG-sonde** 4
 - 2.1 Het inbrengen van de PRG-sonde 4
 - 2.2 Mogelijke complicaties 6
 - 2.3 Het schoonmaken van de insteekopening 7
 - 2.4 Doorspoelen van de PRG-sonde 11

- 3 De sondevoeding** 12
 - 3.1 Sondevoeding toedienen 12
 - 3.2 Richtlijnen voor het gebruik van de voeding 14
 - 3.3 Medicijnen 15
 - 3.4 Mogelijke problemen met de PRG-sonde 16

- 4 Mondverzorging** 19

- 5 Belangrijke telefoonnummers** 20

1 Inleiding

Uw neuroloog heeft u verteld dat u een PRG-sonde krijgt. PRG is een afkorting van Percutane Radiologische Gastrotomie. De PRG-sonde is een slangetje dat door uw buikwand in de maag wordt ingebracht.

Op dit moment, of in de toekomst, krijgt u niet genoeg voedingsstoffen en medicijnen binnen via de mond. Met de PRG-sonde krijgt u sondevoeding en medicijnen via het slangetje direct in uw maag.

In deze folder staat informatie over:

- Het inbrengen van een PRG-sonde.
- Verzorging van een PRG-sonde.
- Sondevoeding.
- Mondverzorging.

Voor het inbrengen van de PRG-sonde wordt u opgenomen op afdeling algemene neurologie en neuromusculaire ziekten, C3 oost. Informatie over deze afdeling krijgt u in een aparte folder. De PRG-sonde wordt ingebracht op de afdeling Radiologie.

2 De PRG-sonde

2.1 Het inbrengen van de PRG-sonde

Opname

Een dag voordat u de PRG-sonde krijgt, wordt u opgenomen op afdeling C3 oost. Op de opnamedag komt de zaalarts bij u langs voor een kennismaking en een kort lichamenlijk onderzoek. Ook komt de diëtist bij u langs.

Zij geeft u informatie over:

- De sondevoeding.
- Het bestellen van het materiaal dat u hiervoor nodig hebt.

Mond/neuskapbeademing

Als u mond/neuskapbeademing nodig hebt om een tijdje plat te kunnen liggen, dan kunt u dit gebruiken tijdens het inbrengen van de PRG-sonde. Dit kan alleen als u hiervoor toestemming hebt van het Centrum voor Thuisbeademing. Wij willen graag dat uw partner of degene die de beademingsmachine kan bedienen, mee gaat als de PRG-sonde wordt ingebracht.

Vorbereiding

Op de avond voor de PRG-sonde wordt ingebracht, mag u vanaf 24.00 uur niets meer eten en drinken. De verpleegkundige brengt een infuus in, waardoor u vocht krijgt. Voor de ingreep krijgt u door dit infuus ook medicijnen (een antibioticum) toegediend.

Op de dag waarop u de PRG-sonde krijgt, brengt de verpleegkundige van de afdeling bij u een maagsonde in. Dit is een slang die via uw neus in de maag terechtkomt. De radioloog gebruikt deze maagsonde om uw maag te vullen met lucht. Hierdoor kan hij de PRG-sonde gemakkelijker inbrengen. Als de PRG-sonde is ingebracht, haalt de radioloog de maagsonde er weer uit.

Het inbrengen van de PRG-sonde

Op de afgesproken tijd brengen we u naar de afdeling Radiologie.

Via de infuusnaald krijgt u medicijnen tegen de pijn. Met een echo wordt de plaats van de maag bepaald. Hierna maakt de radioloog uw buik schoon met alcohol of jodium en dekt deze af met steriele doeken. U krijgt eerst verdoving. Vervolgens prikt de radioloog de maag aan en brengt hij de PRG-sonde in. Het uiteinde van de PRG-sonde wordt in de maag geleid. De sonde wordt aan de binnenkant van uw maag vastgezet met een ankertje. Dit ankertje zorgt ervoor dat de maag tegen de buikwand wordt getrokken.

De radioloog plakt de sonde vast met een pleister. Deze pleister moet tien dagen blijven zitten. De sonde wordt dan zo weinig mogelijk bewogen, waardoor de maagwand tegen de buikwand kan groeien.

Na het inbrengen van de PRG-sonde

De arts-assistent neurologie controleert na ongeveer 24 uur of uw darmen goed werken. Hij doet dit door met de stethoscoop op uw buik te luisteren. Als uw darmen goed werken, mag u heldere dranken drinken. Bijvoorbeeld zwarte koffie of appelsap. U mag dan nog geen voeding door de PRG-sonde hebben.

- Na 24 uur spuit de verpleegkundige de sonde door met zout water.
- Als er geen complicaties zijn, kunt u na 72 uur beginnen met sondevoeding. Ook mag u dan licht verteerbaar eten via de mond.

2.2 *Mogelijke complicaties*

Tijdens of na het inbrengen van een PRG-sonde kunt u problemen of complicaties krijgen.

Infectie

De complicatie die het vaakst voorkomt, is een ontsteking (infectie) van de insteekopening. De kans hierop is het grootst in de eerste maand na het inbrengen van de PRG-sonde. Meestal gaat het om een lichte ontsteking van de huid er omheen, die snel weer geneest.

Klachten hierbij kunnen zijn:

- Pijn.
- Roodheid.
- Er komt pus uit de wond.

Zelden wordt de infectie erger. Dan kunnen ook diepere huidlagen of het buikvlies ontstoken raken.

Hierbij zijn de klachten:

- Buikpijn.
- Koorts.
- Zwelling rond de PRG-sonde.

Geen geschikte plaats voor de PRG-sonde

Soms kan de arts geen geschikte plaats vinden voor de PRG-sonde. Bijvoorbeeld omdat u al eens een maagoperatie hebt gehad, of omdat uw maag anders ligt dan bij de meeste mensen. Dan brengt de arts de PRG-sonde niet in.

Ademhalingsproblemen

Als uw longen minder goed werken, is er een kleine kans dat u door de ingreep tijdelijke of blijvende problemen krijgt met uw ademhaling. Bijvoorbeeld omdat u zich verslikt in slijm, speeksel of maaginhoud die omhoog komt. Vertel het ons op de opnamedag als u problemen hebt met uw ademhaling.

Bloeding

Een andere complicatie is een bloeding van de insteekopening van de PRG-sonde. Dit gebeurt zelden.

Lekkage

Soms lekt er voeding langs de sonde. Bij ernstige lekkage overleggen we met de radioloog hoe we dit het beste kunnen oplossen.

2.3 Het schoonmaken van de insteekopening

Een paar dagen na het inbrengen van de PRG-sonde kunt u wel douchen. Plak dan de insteekopening van de sonde goed af.

Ga niet in bad:

- In de eerste tien dagen na het inbrengen van de PRG-sonde. In deze periode geneest de opening tussen uw maag- en buikwand.
- Als er vocht uit de insteekopening komt.

Op de verpleegafdeling krijgt u uitleg over de verzorging van de insteekopening. Ook kunt u oefenen met de toediening van voeding en het doorspuiten van de sonde. Misschien kunt u de sonde niet zelf verzorgen. Wij willen dan graag dat degene die u hierbij gaat helpen, erbij is als we uitleg geven over de verzorging van de sonde.

De eerste tien dagen

De pleister op de insteekopening moet tien dagen blijven zitten.

Als de pleister loslaat, of als er bloed of pus langs de insteekopening lekt, dan mag u de pleister vervangen:

- Beweeg de sonde zo weinig mogelijk als u de pleister verwisselt.
- Zorg ervoor dat de nieuwe pleister de sonde goed vastzet.

Let op: de pleister is het enige dat de sonde op zijn plek houdt. Aan de binnenkant van de maag zit de sonde niet vast.

De tiende dag en daarna

Op de tiende dag na het inbrengen van de PRG-sonde, kunt u de pleister er afhalen. Dit mag ook op de elfde of twaalfde dag. Verwijder de pleister op de insteekopening voorzichtig. Verzorg de huid rond de insteekopening daarna en op de volgende dagen als volgt.

Dit hebt u nodig:

- 2 steriele gazen, van 10 bij 10 cm.
- 4 wattenstokjes.
- Betadinejodium of cetrimide 0,5%.
- Leucopor.
- Schaar.

Zo verzorgt u de insteekopening:

- Was altijd eerst uw handen.
- Verwijder de oude pleister.
- Controleer de insteekopening op:
 - Roodheid.
 - Pus.
 - Pijn.
 - Zwelling

Neem contact op bij één of meer van deze verschijnselen (zie pagina 21).

- Maak de huid rond de insteekopening schoon met de wattenstokjes en wat betadinejodium of cetrimide.
- Knip de gazen van 10 bij 10 cm in.
- Leg de ingeknipte gazen haaks op elkaar over de PRG-sonde.
- Plak de gazen vast met een pleister.
- Plak de sonde vast op de huid. Let erop dat de sonde bij de insteekopening nog een beetje kan bewegen. Er is dan niet voortdurend druk op de rand van de insteekopening.
- Maak de PRG-sonde iedere dag schoon met water en zeep.

Zet met een watervaste stift een streepje op de sonde, ter hoogte van de insteekopening. Zo weet u tot hoever de sonde in de maag hoort te zitten.

- Als de insteekopening droog blijft, kunt u de huid rond de insteekopening schoon houden met water en zeep. U hoeft er dan geen gaasje meer op te doen.
- Als de insteekopening lekt, of als de huid rood is, dan kunt u deze verzorgen zoals beschreven bij De tiende dag en daarna (zie pagina 0).

- Als u bij de verzorging iets anders gebruikt dan water, zorg er dan voor dat dit niet in aanraking komt met de sonde. Het gaat dan om bijvoorbeeld antibioticumzalf of zilvernitraat.

Rond de veertiende dag

De hechting waaraan het ankertje vast zit, moet na veertien dagen verwijderd worden. De maagwand is nu voldoende vastgegroeid aan de buikwand. U kunt de hechting laten verwijderen door uw huisarts of wijkverpleegkundige. Maar uw partner kan het ook doen.

Verwijderen van de hechting

Dit hebt u nodig:

- Wattenstokjes.
- Jodium.
- Kleine schaar.
- Pincet.

Zo verwijdert u de hechting:

- Maak de schaar en pincet schoon in kokend water en droog ze af met een schone theedoek.
- Maak de hechting onder het plaatje schoon met wattenstokjes die zijn gedrenkt in jodium.
- Naast de insteekopening zit een draadje, dit is de hechting. U moet de hechting omhoog trekken. Het draadje onder het knoopje knipt u door. Vervolgens verwijdert u de hechting.
- Het ankertje in de maag komt met de ontlasting naar buiten.

Als de hechting is verwijderd, moet u de sonde iedere dag 360 graden ronddraaien, 3 tot 4 cm in de insteekopening schuiven en weer terug trekken tot het streepje dat u op de sonde hebt gezet.

Plak de sonde vast met een pleister.

2.4 Doorspoelen van de PRG-sonde

Dit hebt u nodig:

- 50 ml spuit.
- Water.

Zo spoelt u de PRG-sonde door:

- Gebruik iedere dag een nieuwe spuit.
- Als u de sonde niet gebruikt voor voeding, spoel deze dan 3 of 4 keer per dag door met water.
- Spoel de sonde voor en na het geven van medicijnen door met 20 tot 30 ml water.
- Spoel de sonde voor en na elke voeding door met 20 tot 30 ml water
- Spoel de PRG-sonde niet door met koolzuurhoudende dranken. Dus geen 'prik', zoals spa rood of cola. Dit veroorzaakt vlokken in de sondevoeding waardoor de kans op verstopping van de sonde groter wordt.

3 *De sondevoeding*

3.1 *Sondevoeding toedienen*

Dit hebt u nodig:

- Sondevoeding.
- 50 ml spuit met brede tip.
- Beker voor sondevoeding.
- Beker met water.
- Servet.

Zo geeft u sondevoeding:

- Meet in een schone kan uw sondevoeding af.
- Zorg ervoor dat de sondevoeding op kamertemperatuur is.
- Leg het servet onder het uiteinde van de sonde.
- Klem de sonde af met de hand of met een klemmetje.
- Doe het dopje van de sonde en zet de houder van de spuit erop.
- Vul de houder van de spuit met water.
- Open het klemmetje en controleer of het water door de sonde stroomt.
- Vul de spuit met sondevoeding en laat de voeding door de sonde lopen.
- Klem na de laatste sondevoeding de sonde dicht.
- Vul de spuit met minimaal 20 ml water en spoel de sonde door.
- Sluit de sonde af en verwijder het klemmetje.

Een andere methode

In plaats van alleen de houder van de spuit te gebruiken, kunt u ook het water en de sondevoeding optrekken in de spuit en met lichte druk inspuiten.

Let op: de sondevoeding moet in een paar minuten gegeven worden. Zorg er dus voor dat u de sondevoeding niet te snel inspuit.

Andere vloeistoffen

U kunt de meeste gladde en dun vloeibare dranken door de sonde geven. Maar geen koolzuurhoudende dranken. Dus geen 'prik', zoals spa rood of cola. Hierdoor kan de sonde verstopt raken.

Hoeveel sondevoeding?

De diëtist bespreekt met u:

- Welke sondevoeding u nodig hebt.
- Hoeveel sondevoeding u kunt nemen.

Zij vertelt u ook met hoeveel sondevoeding u kunt beginnen. Als u naast de sondevoeding nog eet of drinkt, dan kunt u met de diëtist overleggen hoeveel sondevoeding u nodig hebt.

3.2 Richtlijnen voor het gebruik van de voeding

Sondevoeding is vloeibare voeding. Hierin zitten alle voedingsstoffen die u iedere dag nodig hebt.

Dus:

- Eiwitten.
- Vetten.
- Koolhydraten.
- Vitamines en mineralen.
- Calorieën.
- Vocht.

De sondevoeding zit in glazen flessen of in pakken. U proeft de sondevoeding niet, omdat het direct in de maag of darmen komt. Alleen als u wat voeding opboert, dan proeft of ruikt u de voeding. De smaak is melkachtig.

Sondevoeding is kant-en-klaar. U kunt het direct gebruiken.

Wij adviseren u dagelijks _____ ml _____ sondevoeding te gebruiken in flessen of pakken.

In deze voeding zitten _____ kcal.

U mag naast de sondevoeding _____ gebruiken.

Schoon werken

Om een besmetting door bacteriën te voorkomen, moet u bij het gebruik van sondevoeding schoon werken:

- Was uw handen en gebruik schoon materiaal.
- Gebruik geen sondevoeding waarvan de houdbaarheidsdatum is overschreden.

- Bewaar ongeopende flessen of pakken op een koele en donkere plaats, niet in de koelkast.
- Bewaar geopende flessen of pakken:
 - Maximaal 24 uur, goed afgesloten in de koelkast.
- Of*
- Maximaal 8 uur op kamertemperatuur.
- Zorg ervoor dat de voeding op kamertemperatuur is als u deze gebruikt.
- Schud de fles of het pak goed voor gebruik.

Bestelling

Wij hebben voor u de volgende artikelen besteld:

- 50 ml spuit _____ per week.
- Afsluitdopjes voor de sonde _____ per week.
- Flessen of pakken sondevoeding _____ per dag.

Aflevering

De sondevoeding en het materiaal dat u nodig hebt, wordt bij u thuis bezorgd. Welk bedrijf dit doet, is afhankelijk van uw ziektekostenverzekering. De diëtist doet de aanvraag bij het bedrijf.

3.3 Medicijnen

Als u medicijnen gebruikt, kunt u deze met de spuit via de sonde innemen. Vraag aan uw arts of apotheek of ze de medicijnen in poedervorm of als drankje kunnen leveren. Als u zelf de medicijnen moet malen, maak ze dan zo fijn mogelijk. Zo voorkomt u dat de sonde verstopt raakt.

- Meng de medicijnen met een ruime hoeveelheid lauwwarm water.
Gebruik voor elke pil of poeder minimaal 15 ml water.
- Sommige medicijnen lossen beter op in warm water. Laat de oplossing voor het toedienen een beetje afkoelen.
- Spuit de sonde goed door met water na het toedienen van medicijnen.

Op de verpleegafdeling kunt u oefenen met de toediening van medicijnen.

3.4 Mogelijke problemen met de PRG-sonde

Verstopping van de sonde

Als de sonde verstopt raakt, kunt u proberen deze door te spuiten met een spuit lauwwarm water. Lukt dit niet meteen, probeer het dan na een tijdje nog eens. Lukt het doorspuiten dan nog niet en is de sonde mogelijk verstopt geraakt door medicijnen, spuit dan cola in de sonde en laat dit 20 minuten inwerken.

Probeer daarna opnieuw de sonde met water door te spuiten.

Als het doorspuiten dan nog niet lukt, neem dan contact op met de:

- Verpleegkundige van het bedrijf dat de sondevoeding levert.
Of met de
- Nurse practitioner neuromusculaire ziekten van het UMC Utrecht.
- Buiten kantooruren kunt u overleggen met de dienstdoende huisarts of neuroloog.

Misselijkheid

U kunt ook misselijk worden en misschien moet u braken.

Dit kan komen door:

- Te veel voeding tegelijk.
- Te snelle toediening.
- Te koude voeding.

Het kan helpen als u:

- De voeding (tijdelijk) verdunt met water.
- Kleinere hoeveelheden in één keer neemt.
- De voeding langzamer toedient.
- De voeding verwarmt tot kamertemperatuur.

Duurt de misselijkheid langer dan 24 uur, neem dan contact op met:

- De verpleegkundige van uw leverancier.
- Uw diëtist.
- Uw huisarts.

Diarree

U kunt diarree krijgen door:

- Te veel sondevoeding in één keer.
- Te snelle toediening.
- Te koude voeding.
- Slechte hygiëne.

Ook nu kan het helpen als u:

- De voeding verdunt met water.
- Kleinere hoeveelheden in één keer neemt.
- De voeding langzamer toedient.
- De voeding verwarmt tot kamertemperatuur.

In hoofdstuk 3.2 Richtlijnen voor het gebruik van de voeding kunt u lezen hoe u een besmetting door bacteriën kunt voorkomen door schoon te werken.

Duurt de diarree langer dan 24 uur, neem dan contact op met:

- De verpleegkundige van uw leverancier.
- Uw diëtist.
- Uw huisarts.

Bij diarree verliest u extra vocht en zout. U kunt zo nodig extra water of bouillon toedienen.

Verstopping (obstipatie)

Als u last krijgt van verstopping (obstipatie), dan kunt u proberen dit te verhelpen door meer te drinken of meer vocht toe te dienen via de sonde. Neem bijvoorbeeld een halve liter water extra. Neem bij blijvende obstipatie contact op met de diëtist. Zij kan dan andere sondevoeding adviseren. Ook kan zij met de (huis)arts overleggen over medicijnen tegen obstipatie.

Uw gewicht

Let op uw gewicht. Weeg uzelf één keer per week, steeds op hetzelfde tijdstip. Neem contact op met de diëtist als u afvalt.

Als de PRG-sonde er uitvalt

Als de PRG-sonde er uitvalt, neem dan zo snel mogelijk contact op met:

- De nurse practitioner neuromusculaire ziekten.
- Of*
- De dienstdoende radioloog.

Plaats als u kunt een blaaskatheter met dezelfde dikte in het gaatje in uw buik. U kunt dit ook laten doen door uw huisarts of wijkverpleegkundige. Vaak kan de radioloog de eerste uren nog via het gaatje in de maag komen en zo een nieuwe PRG-sonde inbrengen.

Let op: plaats nooit een vervangende katheter als de PRG-sonde minder dan drie weken geleden is ingebracht.

Lekkage van voeding langs de PRG-sonde

Als er regelmatig voeding lekt langs de PRG-sonde is misschien de insteekopening te groot geworden. Om te voorkomen dat de huid rond de fistel geïrriteerd raakt, moet u de huid zo droog mogelijk houden. Verzorg dan de insteekopening vaker dan één- of tweemaal per dag.

4 Mondverzorging

Als u sondevoeding gebruikt, kunt of mag u meestal niet (veel) eten of drinken. Hierdoor gebruikt u uw mond minder. Om infecties te voorkomen moet u uw mond goed verzorgen. Wij adviseren u de onderstaande mondverzorging.

Als u uw eigen gebit hebt:

- Poets drie keer per dag uw gebit met fluoride tandpasta. Als u niet kunt poetsen, spoel dan drie tot vier keer per dag uw mond met chloorhexidine 0,12% mondspoeling.
- Maak één keer per dag de ruimte tussen uw tanden en kiezen schoon met een tandenstoker of flosdraad.

- Poets één keer per dag uw tong mee.
- Smeer uw lippen dun in met vaseline of bijvoorbeeld Labello.

Als u een kunstgebit hebt:

- Poets drie keer per dag uw mond en kaken met een zachte tandenborstel.
Als u niet kunt poetsen, spoel dan drie tot vier keer per dag uw mond met chloorhexidine 0,12% mondspoeling.
- Poets één keer per dag uw tong mee.
- Smeer uw lippen dun in met vaseline of bijvoorbeeld Labello.

Methode om uw kunstgebit goed schoon te maken:

- Maak het gebit drie keer per dag schoon met een speciale borstel voor kunstgebitten.
- Gebruik voor het schoonmaken een zachte zeep, dit schuurt niet.
- Laat uw gebit 's nachts uit en bewaar het in een bakje met water.
- Maak één keer per dag het gebitsbakje schoon.

5 *Belangrijke telefoonnummers*

Voeding

Als u misselijk wordt van de voeding, of u krijgt te veel of te weinig voeding, dan kunt u bellen met uw diëtist.

Als de PRG-sonde er uitvalt

Als de PRG-sonde er uitvalt, dan belt u de dienstdoende radioloog.

Problemen rond de insteekopening

Voor problemen bij de insteekopening van de PRG-sonde belt u:

- Uw huisarts.
- De verpleegafdeling Neurologie.
- De nurse-practitioner.
- De dienstdoende neuroloog.

Overige problemen

Voor overige problemen belt u de nurse practitioner of de verpleegafdeling Neurologie.

Telefoonnummers

- Verpleegafdeling Neurologie	088 75 568 32
- Nurse practitioner	088 75 555 55, zoemer 3796
- Dienstdoende neuroloog	088 75 555 55, vraag naar de dienstdoende neuroloog
- Dienstdoende radioloog	088 75 555 55, vraag naar de dienstdoende radioloog

Divisie Hersenen

Zorglijn Neuromusculaire Ziekten, locatie AZU

UMC Utrecht, Locatie AZU, Heidelberglaan 100, Postbus 85500, 3508 GA Utrecht
Tel 088 75 555 55

www.umcutrecht.nl

© 2009, UMC Utrecht, afdeling Interne en Externe Communicatie